

Mededelingsblad van de Vlaamse Bosbouwvereniging

De Boskrant

juli - augustus 1992

2-meandelijks tijdschrift - 22ste Jaargang nr. 4

ISSN 0773 137 X

Afgiftekantoor: 9090 Melle 1

juli - augustus 1992

issn 0773 137x

2-maandelijks tijdschrift
22ste jaargang

nr. 4

REDAKTIERAAD

Beeckman, H.
De Schuyter, J.
Dua, V.
Lust, N.
Meuleman, B.
Muys, B.
Roekaerts, M.
Roskams, P.
Van Boghout, E.
Vanden Bil, V.
Vanhaeren, R.
Van Miegroet, M.
Van Slycken, J.
Vitse, T.

EINDREDAKTIE

Roskams, P.

**VERANTWOORDELIJKE
UITGEVER**

Lust, N.

Artikels en berichten

Artikels en berichten kunnen steeds
gezonden worden naar het adres
van de V.B.V. Zij zullen voor
publikatie aan de redaktieraad
voorgelegd worden.
Gedeeltelijke of gehele overname is
ten alle tijde toegelaten mits
bronvermelding.

BIJDRAGE

jaarabonnement 450,-
studenten 200,-
te storten op P.C.R. 000-1027867-55

REDAKTIONEEEL

Bos is geen natuur meer

Bosbouw en de Groene Hoofdstructuur

Bedenkingen bij de...

BEELD

Minister Kelchtermans...

UIT DE PROVINCIE

Officiële...

UIT DE VERENIGING

Verslag Raad van Bestuur

90 Vlaamse parlementairen...

INFO

Inrichting...

Debatavond natuur versus bosbouw

Studiedag - Week van het Bos

Foto voorpagina : P. Roskams

Het bos in Vlaanderen na Rio

We zijn het al bijna vergeten : er is een luid aangekondigde conferentie geweest in Rio over de problematiek van het milieu op wereldschaal. Een kernpunt daarbij was de bescherming van het bos, in het bijzonder van het tropisch regenwoud.

De toestand is inderdaad alarmerend. Een dergelijke golf van ontbossing en bosvernietiging heeft zich in de geschiedenis nooit eerder voorgedaan. En het is sterk te betwijfelen of de typisch politieke verklaringen, die in Rio algemeen werd aangenomen, voldoende zullen zijn om de druk op het bos te verlichten, laat staan op te heffen.

Het is een verheugend feit dat ook in Vlaanderen praktisch eenieder ervan bewust is dat er iets verkeerd loopt met de bossen, voornamelijk dan met deze die ver van ons afgelegen zijn. In tegenstelling daarmee is het opvallend hoe weinigen te lande werkelijk bekommerd zijn om het eigen bos. Nochtans ook in Vlaanderen is het bos belangrijk en onbetwistbaar kunnen wij het tropisch bos het best helpen door het Vlaamse bos te beschermen en optimaal te gebruiken.

Eens te meer moet daarom gepleit worden voor een verantwoord bosbeleid in Vlaanderen.

1. Het bos moet de nodige aandacht krijgen. Nog te veel wordt het bos bij allerlei plannen over het hoofd gezien of als minderwaardig beschouwd. In het beleid moet het bos een volwaardige plaats innemen.

2. Bosbehoud is ook in Vlaanderen een prioritaire aangelegenheid. De toestand is zo ernstig, dat algemeen moet aangenomen worden dat ontbossing overal onaanvaardbaar is. Om geen enkele reden mag voor ontbossing nog een gunstig advies gegeven worden.

3. Alle middelen moeten ingezet worden om in Vlaanderen een grootscheeps herbebossingsplan te lanceren. De bosoppervlakte in Vlaanderen moet binnen afzienbare tijd verdubbeld worden. Dringend moet gewerkt worden aan een concreet ruimtelijk plan voor bosuitbreiding. De wettelijke hindernissen moeten opgeruimd worden en vervangen door stimulerende maatregelen. De nodige financiële middelen moeten vrijgemaakt worden, ook al zijn de budgettaire mogelijkheden zeer gering.

4. Het bestaande bos moet verbeterd worden. De huidige toestand van het Vlaamse bos is verre van bevredigend.

De conferentie van Rio is, ondanks alles, een mijlpaal geweest. Iedereen moet een bijdrage leveren tot het milieu en tot het bos. Ook in Vlaanderen moet een meer positieve houding ten opzichte van het bos aangenomen worden. Zelfs in milieukringen is een dergelijke houding, helaas, niet altijd waar te nemen.

N. Lust
Voorzitter

BOS IS GEEN NATUUR MEER.

De nieuwe strategieën van de natuurbescherming.

1. Het 'klassiek' natuurbehoud.

Natuurbehoud en de bescherming van het leefmilieu zijn in Vlaanderen altijd al zwak ontwikkeld geweest. De grote energie ging steeds uit naar taalstrijd en communautaire tegenstellingen. Ergens in de jaren zeventig begon hierin een beetje verandering te komen. Er kwam een wet op het natuurbehoud en het grote publiek nam massaal deel aan de eerste bosplantakties. Natuurbeschermingsorganisaties kochten meer en meer reservaten aan en kenden een stijgend ledenaantal. Het was de glorieperiode van wat we nu het 'klassiek' natuurbehoud noemen. De belangrijkste wetenschappelijke onderbouwing werd geleverd door de theorie van Van Leeuwen, gebaseerd op de diversiteit-stabiliteitshypothese, en door "Plantengemeenschappen in Nederland" van Victor Westhoff en A. J. Den Held. De 'klassieke' natuurbeheerders worden daarom nu ietwat spottend 'Westhovianen' genoemd. Honderden idealisten trokken in hun vrije tijd de laarzen aan en gingen in de reservaatjes maaien, plaggen, hooien, kappen,... Ofwel werkte men empirisch, maar meestal werden de regels van Van Leeuwen vrij strikt toegepast om zo soortenrijk mogelijke gemeenschappen te doen ontstaan. De diversiteit-stabiliteitshypothese stelt dat hoe diverser een ecosysteem is, dus hoe kleinschaliger het gebied en hoe groter de soortenrijkdom, des te stabiel het ecosysteem is en omgekeerd. Steeds hetzelfde doen als beheersmaatregel (constantie in de tijd) maar telkens anders op verschillende plaatsen (verscheidenheid in de ruimte) zou dus tot een hogere soortenrijkdom moeten leiden. Een veranderlijke menselijke invloed leidt dan tot verarming van de natuur. De oernatuur, ontstaan zonder menselijke tussenkomst, wordt als meest waardevolle natuur beschouwd. Net daaronder komt dan het landschapsbeeld van rond de eeuwwissel-

ling, waarin de mens altijd dezelfde handelingen uitvoerde. Gezien dit vrij statisch landschapsbeeld en conservatief denken zou men de 'Westhovianen' evengoed 'Victorianen' kunnen noemen.

Onderzoek heeft echter aangetoond dat de diversiteit-stabiliteitshypothese helemaal geen wetmatigheid is (Meelis en ter Keurs, 1976; Dekker en Knaapen, 1986). Hoe meer impact de natuurbehoudsgroeperingen kregen, hoe meer er ook aan onderzoek werd gedaan i.v.m. natuurbehoud en -beheer en hoe moeilijker alles werd. Gedaan met de 'unifying concepts', de eenvoudige vuistregels die duidelijk voorschrijven hoe een beheer moet gebeuren en wat de resultaten zullen zijn. Beheersmaatregelen zijn niet unidirectioneel maar kunnen tot verschillende resultaten leiden. Er kan nu ook meer creativiteit aan de dag gelegd worden in het beheer van een gebied. Regelmatige evaluaties moeten het beheer dan proberen bijsturen in de gewenste richting.

2. Het 'modern' natuurbehoud.

Het klassieke natuurbehoud kon evenwel niet verhinderen dat de aftakeling van natuur en landschap bleef verdergaan, hoewel de steun voor het natuurbehoud groeide. Ongeveer vanaf de tweede helft van de jaren tachtig ontstond dan, vanuit Nederland, een nieuwe stroming in het natuurbehoud: de 'moderne' natuurbescherming (Endelijk, Kraal en Roos, 1989). Natuur wordt beschouwd als zijnde maakbaar en onderhandelbaar en de nadruk ligt niet meer op de kleine reservaatjes met zeldzame planten maar komt volledig te liggen op grote eenheden. Dit is een gevolg van enkele belangrijke successen van de vogelbeschermingslobby (Europese vogel-

richtlijn, conventie van Ramsar,...). Tegelijk wordt het natuurbehoud ook meer en meer als sector afgelijnd, die met de andere sectoren landbouw en bosbouw kibbelt om de verdeling van de open ruimte. Geen discussie meer over dood hout in het bos, wel discussie of er bos moet komen, want een bos waarin bomen worden gekapt voor de houtproductie of waarin mensen wandelen valt onder de sector bosbouw, niet natuurbehoud. De aandacht wordt verder verschoven van de soortenrijke gemeenschappen in een landschap met zijn specifieke ontstaansgeschiedenis naar zelfregulerende 'complete' ecosystemen. De mens is geen beheerder meer maar stuurt door het inzetten van grote grazers op voedselrijke, dynamische systemen met relatief korte ontstaansduur. Aangezien deze stroming vrij jong is, is er uiteraard volop kritiek op de theorievorming. Streven naar een compleet ecosysteem is slechts mogelijk als er lege niches kunnen worden opgevuld. In de literatuur is er een overheersende voorkeur om de niche als een functioneel kenmerk van een populatie of soort te zien, een lege niche is dan een zinloos begrip en het is dan ook onmogelijk om lege niches op te vullen om tot een compleet ecosysteem te komen. "Als compleetheid al zin heeft, dan is het hoogstens een symbool voor de huidige fase van de natuurbescherming en de ecologie als culturele activiteiten, waarin uitbreiding met grote grazers op dit moment in de mode is." (Dekker, 1990). Hoewel in de praktijk waarschijnlijk weinig zal nagedacht worden over begrippen als compleetheid worden grote grazers meer en meer verkozen om de kosten van het klassieke beheer te drukken. Een introductie dient dan wel een middel te zijn, geen doel op zich, en een geregelde kritische evaluatie is onontbeerlijk (van Vessem en Stieperaere, 1989). Maar hier zitten we dan eigenlijk meer in een praktische redenering vanuit het klassieke natuurbeheer.

De huidige fase in het natuurbehoud is een overgangsfase tussen een eenzijdig kleinschalig model en een eenzijdig grootschalig model, telkens te veel pseudo-objectief we-

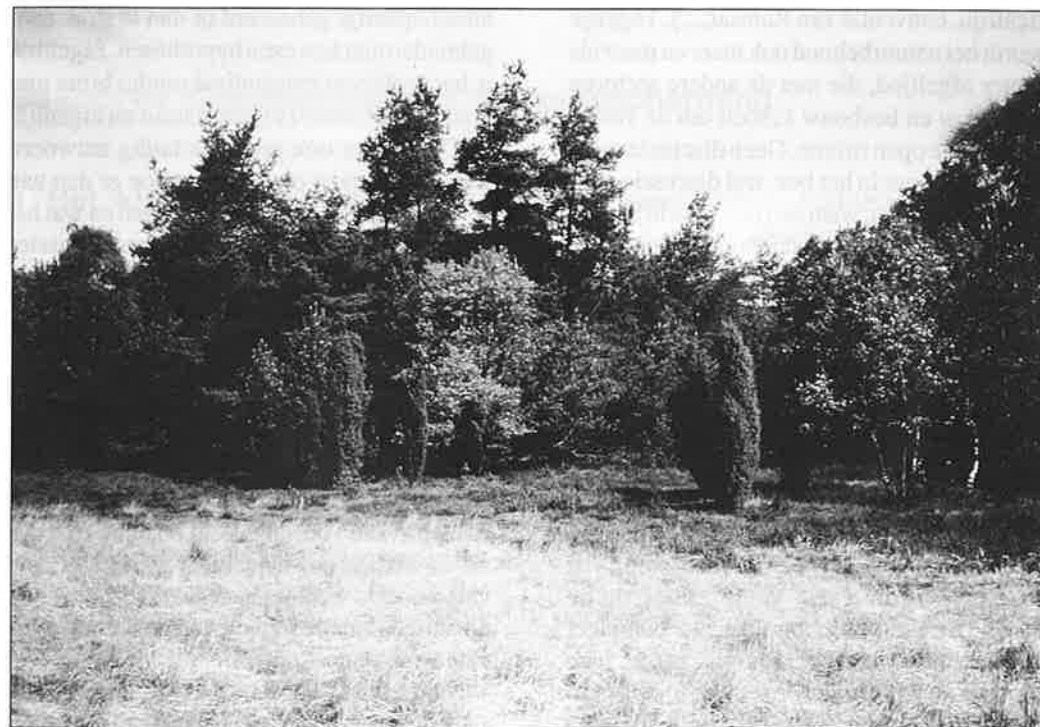
tenschappelijk gebaseerd of met te strak aangehouden niet bewezen hypothesen. Eigenlijk is het probleem existentieel omdat bijna niemand ooit stilstond bij wat natuur nu eigenlijk is. Dus kan er ook geen eenduidig antwoord worden gegeven op de vraag hoe er dan aan natuurbehoud moet worden gedaan en wat het uiteindelijke doel nu is. De interne discussies binnen de praktijk van het natuurbehoud zijn begonnen. Ofwel worden de afgelopen decennia overboord gegooid en wordt resoluut de weg opgegaan van: "natuur is alles wat niet des mensen is" (De Raeve, 1989) en wordt het natuurbegrip losgekoppeld van alle voorbijgaande modetrends in de beheersdoelstelling. Ofwel wordt eerst een duidelijke maatschappijvisie vooropgesteld en worden daaruit de nodige consequenties getrokken. Het valt dus af te wachten wat zal te lezen zijn op de bordjes aan de ingang van de natuurreservaten van de toekomst:

- "Natuurreservaat: betreden op eigen risico."
- "Natuurreservaat: geen toegang voor niet-leden."
- "Natuurreservaat: gelieve de natuur te eerbiedigen."

3. Het modern natuurbeleid.

Tegelijk met de nieuwe ideeën in het natuurbehoud veranderde ook het overheidsbeleid, opnieuw naar Nederlands voorbeeld, en pakte het uit met beleidsplannen. Op 14 februari 1990 bracht toenmalig gemeenschapsminister van leefmilieu, natuurbehoud en landinrichting, Theo Kelchtermans, zijn Milieubeleidsplan en natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen uit. Het natuurontwikkelingsplan voorziet in een aantal beleidscategorieën:

De **GROENE HOOFDSTRUCTUUR (GHS)** is een samenhangend en georganiseerd geheel van gebieden waarin een meer intensief beleid inzake behoud en ontwikkeling van de natuur is aangewezen. Dit omvat:

a. natuurkerngebieden (NKG)

Hierin vormt "natuur" de hoofdfunctie. Doel van de aanwijzing is de reeds bestaande aanwezigheid van grote natuurgebieden of de reeds hoge natuurwaarde. De voornaamste acties zijn het verwerven en beheren van de natuurwaarden. Andere functies worden toegelaten voor zover ze ruimtelijk, kwalitatief en temporeel verenigbaar zijn met de hoofdfunctie natuur.

Tegen 1995 zou er ca 20.000 ha moeten verworven zijn, 1,7 % van de oppervlakte (MINA 90-95 : II.93). In afwachting van de verwerving en het aangepast beheer zullen gewestplanherzieningen en afwijkende BPA's die de natuurwaarden verminderen niet worden toegelaten. Ook wordt vermeld dat minime reliëf- en vegetatiewijzigingen aan het advies van de Dienst Natuurbehoud zullen onderworpen worden en dat activiteiten die in de natuurkerngebieden plaatsgrijpen of gepland werden en de doelstellingen onder-

mijnen, zullen verplaatst, beperkt of omgeschakeld worden.

b. natuurontwikkelingsgebieden (NOG)

Dit zijn gebieden met voldoende mogelijkheden om op termijn deels tot natuurkerngebied te ontwikkelen, zonder dat de actuele functie nu overal of prioritair op het natuurbehoud is gericht.

In het Milieubeleidsplan en Natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen (1990 - 1995) worden drie natuurontwikkelingsmodellen voorzien voor de NOG's (MINA 90-95 : II.93). Een eerste model richt zich op het optimaal functioneren van landschaps-ecologische verbanden en relaties in grotere gebieden. Er zal worden gestreefd naar het uitbreiden van reservaatkernen, het herstel van gedegradeerde milieutypes, uitbouw van de ecologische infrastructuur en verwijderen van milieuvreemde aanplantingen. Een tweede model streeft naar het zoveel mogelijk auto-

noom functioneren van ecosystemen in grote boscomplexen, riviervalleien en grote heidegebieden. Een derde model ziet natuurontwikkeling in potentiële natuurgebieden zoals artificiële terreinen. Tegen 1995 moeten 40.000 ha NOG aangeduid zijn. De realisatie zal gebeuren door middel van natuurontwikkelingsplannen. In afwachting zullen alle activiteiten, ontwikkelingen en projecten die de potenties voor natuur in het gebied hypothekeren worden tegengegaan.

c. natuurverbindingsgebieden

Moeten de uitwisseling van organismen tussen de kerngebieden en/of natuurontwikkelingsgebieden mogelijk maken.

d. natuurbuffergebieden

Schermen de kern- en ontwikkelingsgebieden af van externe invloeden.

Verder is er nog de ecologische infrastructuur (met puntvormige, lineaire en vlakvormige elementen), de natuur in de stedelijke sfeer en de aardkundige waarden.

Een gedeelte van de NOG's moet zich op termijn tot kerngebieden ontwikkelen, andere zullen een nevenfunctie blijven vervullen waarin natuur zo optimaal mogelijk ontwikkeld wordt. Ook sommige verbindingsgebieden kunnen zich tot NOG ontwikkelen. De verbindingsfuncties kunnen zowel voor gehele zones gelden (kleinschalige landschappen, valleien) of als netwerk van lijn- en puntvormige elementen (de zgn. "ecologische infrastructuur"). Verbindingsgebieden zijn dus zowel binnen als buiten de groene hoofdstructuur aanwezig.

Bij deze groene hoofdstructuur hoort een ontwerpkaart. Het doel hiervan is vooral het indicatief aanduiden van de meest waardevolle of de ecologisch functionele gebieden, en niet zozeer het beschrijven van het volledige Vlaamse grondgebied.

Relatief kort na het verschijnen van het natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen werden een aantal maatregelen genomen, o.a. het oprichten van een Minaraad, met vertegenwoordigers uit de milieuvereniging, die de gemeenschapsminister adviseert; het ontwerpen van provinciale kaarten, die het onderscheid tussen de verschillende categorieën van de groene hoofdstructuur verfijnder weergeven en het afsluiten van gemeentelijke milieuconvenanten, waarin telkens de mogelijkheid wordt voorzien om een gemeentelijk natuurontwikkelingsplan op te stellen.

4. Het bos en de moderne natuur.

Hoewel er opnieuw op het vlak van wetenschappelijke onderbouwing heel wat kritiek kan gegeven worden op het concept van de groene hoofdstructuur, is er toch op beleidsvlak een nieuwe weg ingeslagen. Het mocht ook wel. In het begin werd de groene hoofdstructuur dan ook vrij positief onthaald in bosbouwmiddelen, maar al gauw bleek bos en bosbouw regelmatig op onverklaarbare wijze te verdwijnen uit de geschriften en besluiten n.a.v. het natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen. Wat was er aan de hand?

Tot nu toe hadden we de op het terrein actieve natuurbeschermers ingedeeld in twee stromingen: de klassieken en de modernen. Maar er blijkt ook nog een derde groep te bestaan van beleidsmakers. Deze beperkte groep tracht eigen beleidsvisies door te drukken, zich beroepend op het aantal leden van natuurverenigingen. Kenmerkend is hun imperatieve stijl om hoofdzakelijk monofunctionele doelstellingen te verwezenlijken en hun sectaire visie op het landschap. Door een samenspel van factoren is het bos en de bosbouw zoals gezien door de V.B.V. niet inpasbaar in deze visie. Dit is gedeeltelijk te wijten aan inherente menselijke geplogenheden (strijd om geld en macht), modieuze moderne natuurbehoudstheorieën (zelfregulerende systemen met grote grazers) en de

soms gegronde vrees dat onder de groep bosbouwers ook exotenplanters in bosbouwerskleed verborgen zitten.

En de resultaten zijn er. Zo is bijvoorbeeld bosbouw geen hoofdfunctie in de natuurkerngebieden van de groene hoofdstructuur, terwijl dit in voorbereidende rapporten nog wel het geval was: "Natuurbehoud en bosbouw zijn de hoofdsectoren die aanspraak maken op het overgrote deel van de bovenbeschreven biotooptypen binnen een kerngebied." (Paelinckx en Kuijken, 1990: 9). In de definitieve versie werd dit: "Het is evident dat natuurkerngebieden een hoofdfunctie voor natuurbehoud vervullen of deze op korte termijn dienen te krijgen." Ook werd met resultaat gelobbyd tegen het feit dat de V.B.V. een vertegenwoordiger in de Miniraad zou krijgen. Niet alleen omwille van de vertegenwoordiger maar ook omwille van het feit dat per vertegenwoordiger jaarlijks 1,5 miljoen frank aan de vereniging wordt gesubsidieerd. Een analoog lobbywerk is momenteel bezig omdat de V.B.V. zich kandidaat stelde om lid te worden van de Bond Beter Leefmilieu, de Vlaamse koepel van de milieu- en natuurverenigingen.

Er is dus leven in de brouwerij. Interne discussies binnen het natuurbehoud en pogingen tot opstoken van de hetze natuurbehoud-bosbouw. Wat evenwel opnieuw vergeten wordt is dat de aftakeling van natuur en landschap nog steeds doorgaat. In 'sectoriële' discussies over 'natuur' wordt bijna steeds de link met het 'milieu' over het hoofd gezien. Jaarlijks valt bijvoorbeeld 34 kg stikstof per hectare uit de lucht (Smet, 1990) en dit is een gemiddelde voor het hele Belgische grondgebied, op sommige plaatsen loopt dit op tot 90 kg. "Waar uitwendig beheer faalt, vermoogt het inwendig beheer, hoe intensief en/of consequent volgehouden ook, uiteindelijk niets." (De Raeve, 1989) Het wordt dan ook tijd dat de prioriteiten gesteld worden overeenkomstig de werkelijkheid zodat er echte resultaten kunnen geboekt worden in de milieubeweging. Nu is er steeds minder zichtbaar van een

beweging, het is meer een verzameling secretariaten geworden met betaalde tewerkgestelden.

De argeloze bomenplanter die kort na de eerste bosplantaties begin de jaren zeventig voor 20 jaar naar Siberië werd verbannen en nu pas terug is, staat er een beetje beduusd bij te kijken: er zijn inderdaad dingen veranderd. Bos is voor een aanzienlijk deel van het natuurbehoud geen natuur meer. Dit is voor een deel te wijten aan de bosbouwers zelf. Ze moeten maar meer uit het bos komen en hun mening te kennen geven. Anderzijds moeten ze ook massaal naar het bos terugkeren om de drievuldigheid van de Definitie in ere houden: bosbouw is een wetenschap, een techniek en een kunst. Wat betreft dit laatste kan vooral de kunst nu onder invloed van de Pro Silva beweging een nieuwe impuls krijgen. Maar er moet dan ook eensgezind worden opgetreden. De mooiste natuurontwikkeling in Vlaanderen kan onmiddellijk over 114000 ha worden uitgevoerd wanneer er onverbiddelijk tegen ongeoorloofde bosexploitatie-methoden wordt opgetreden.

Wat betreft het te kennen geven van een mening geven volgende twee artikels enkele reacties vanuit de bosbouw op het voorstel van de groene hoofdstructuur.

Wim Buysse

Literatuur.

Dekker J., Knaapen J., 1986. Dynamiek in de ecologische infrastructuur. Over de politieke carrière van ecologische concepten. Landschap jg. 3 nr. 4 pp. 282-294.

Dekker J., 1990. Complete ecosystemen. Over de zin en onzin van een concept. Landschap 1990 jg. 7 nr. 1 pp. 55-61.

De Raeve F., 1989. Landschap en beheer van de kustduinen: mag "natuur" ooit weer eens natuur worden? In: Hermen M. (red.), Natuurbeheer. Van de Wiele, Stichting Leefmilieu, Natuurreservaten en Instituut voor Natuurbehoud, Brugge, 224 p.

Endedijk G., Kraal H., Roos R., 1989. Moderne natuurbescherming in oude cultuurlandschappen. In: Stichting Meander, Nieuwe strategieën voor natuurbescherming. Stichting Meander, Utrecht, 184 p.

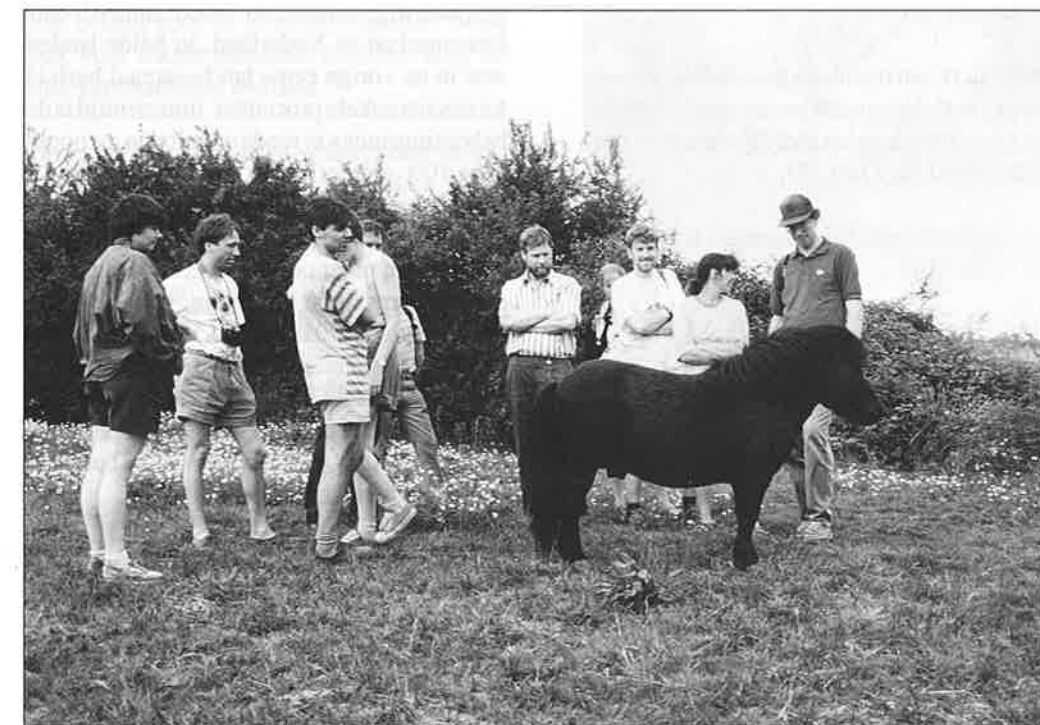
Kelchtermans T., Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, 1990. Milieubeleidsplan en natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen. Voorstellen 1990-1995. Vlaamse Raad, Stuk 296 (1989-1990) nr. 1.

Meelis E., Ter Keurs W. J., 1976. Milieukarteren: een wetenschappelijke activiteit? Natuur en landschap (1976) 30, nr. 3/4 pp. 85-98.

Paelinckx D., Kuijken E., 1990. Een pragmatische onderbouwing voor het verder invullen van de provinciale kaarten van de Groene Hoofdstructuur. Instituut voor Natuurbehoud, Hasselt. 26 pp.

Smet M., Staatssecretaris voor Leefmilieu, 1990. Leefmilieu in België nu en morgen. Statusrapport 1990. Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu, Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, Brussel.

van Vesslem J., Stieperaere H., 1989. Extensieve begrazing: (g)een oplossing voor de klassieke beheersproblemen? In: Hermen M. (red.), Natuurbeheer. Van de Wiele, Stichting Leefmilieu, Natuurreservaten en Instituut voor Natuurbehoud, Brugge, 224 p.

Grote grazers: publiekstrekkers

BOSBOUW EN GROENE HOOFDSTRUKTUUR.

Reakties op het voorstel van de Groene Hoofdstructuur voor Vlaanderen.

Het voorstel voor een Groene Hoofdstructuur voor Vlaanderen kan een krachtig beleidsinstrument zijn voor het behoud en de bescherming van de open ruimte. In deze Groene Hoofdstructuur zijn de bossen van uitzonderlijk grote betekenis. Hieraan moet derhalve de nodige aandacht besteed worden, waarbij volgende punten kunnen beklemtoond worden.

1. Het Bosdecreet vormt de basis van het bosbeleid en het bosbeheer. In het kader van de Groene Hoofdstructuur is in het bijzonder te onderlijnen:

- de doelstelling van meervoudig bosgebruik (art. 5 en diverse andere);

- het beheersplan vormt de kern van het bosdecreet (art. 43 tot 47);

- het beheer van openbare bossen (met economische, sociale, educatieve en schermfunctie) moet rekening houden met bijzondere ecologische richtlijnen (art.18);

- de oprichting van bosreservaten is voorzien (art.22 tot 30);

- de toepassing van de bosregeling op alle bossen en het toezicht op het beheer behoort tot de opdrachten van het Bosbeheer (art.31);

- de privé-eigenaar voert het beheer van zijn bos overeenkomstig het beheersplan (art.46).

Dit betekent dat het meervoudig bosgebruik in bijna alle bossen moet nagestreefd worden, dat de ecologische functie in het bijzonder moet benadrukt worden in de openbare bossen, dat de privé-boseigenaar een grote vrijheid moet behouden en dat het beheersplan

moet opgesteld en goedgekeurd worden in functie van de doelstellingen.

2. Bij de opstelling en de uitwerking van de Groene Hoofdstructuur moet het Bosbeheer volwaardig betrokken worden en dienen ook de wetenschappelijke bosbouwkundige instellingen te worden geraadpleegd (Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer; universiteiten).

3. Algemeen moet de Groene Hoofdstructuur inzake de bossen bijdragen tot het behoud, de bescherming, het beheer en de aanleg van bossen (cfr. art.2 Bosdecreet).

4. Bijzonder belangrijk voor Vlaanderen is een doelgerichte politiek van bosuitbreiding. Hierbij kan het beleid zich richten naar gelijkaardige situaties in andere landen, zoals Denemarken en Nederland. In beide landen was in de vorige eeuw het bosareaal herleid tot slechts enkele procenten. Intussentijd is de bebossingsindex er reeds opgelopen tot ongeveer 10% (Nederland 9 %, Denemarken 13 %). Gestreefd wordt om binnen een eeuw een bebossingsindex van 20% te bereiken. In Vlaanderen moet ook gestreefd worden naar een progressieve toename van de bosoppervlakte. In 2010 moet 9,5% haalbaar zijn en in 2025 kan reeds 11% bereikt worden. In 2100 is het mogelijk om 20% te bereiken. Een stijging van de bosoppervlakte in Vlaanderen met 1% van de totale oppervlakte betekent een toename met 13509 ha.

In principe moet er van uitgegaan worden dat bebossen in geen enkel gebied verboden is, dus ook niet in agrarische gebieden en natuurgebieden. Anderzijds moet bebossing uiteraard ook niet overal toegelaten worden, zoals bv. in Ramsargebieden, moerassen en bepaalde

soortenrijke graslandtypes. In twijfelgevallen moet een pragmatische aanpak gevolgd worden, in samenspraak met de andere betrokken sectoren, waarbij elk afzonderlijk geval bestudeerd wordt, afhankelijk van een reeks ecologische en/of economische randvoorwaarden.

Het onttrekken van bossen, aangelegd in het kader van de set-aside regeling, aan het Bosdecreet is als ongunstig te beschouwen.

5. Een algemeen principe moet zijn dat de burger over rechtszekerheid kan beschikken en dat de wetgeving duidelijk en eenvoudig is. Dit is thans niet meer het geval, zeker niet inzake de aanleg van nieuwe bossen. Bebossing wordt uitermate bemoeilijkt door de bestaande wetgeving : Bosdecreet (art. 87), Veldwetboek, Pachtwet, Besluit Vegetatiewijziging, M.E.R., Set-aside regeling, enz.

6. Een bijzonder belangrijk instrument voor het behoud, de bescherming, de aanleg en het doelgericht beheer van het bos- areaal is de financiële ondersteuning. Dit is voornamelijk van belang voor de privé-boseigenaar. Maar ook voor lokale openbare besturen mag dit niet verwaarloosd worden.

7. Het project Groene Hoofdstructuur vereist samenwerking tussen alle betrokken sectoren. Bovendien moet het gesteund zijn op wetenschappelijk onderbouwde gegevens.

Schematische weergave hoe de verschillende zones binnen de Groene Hoofdstructuur kunnen worden ingevuld.

NATUURKERNGEBIEDEN

Criteria.

- Grote min of meer aaneengesloten oppervlakte bos.
- Kleinere oppervlakten bos met oude kernen (weerspiegeld in flora).

- Telkens belangrijk aandeel openbaar bos.
- Bosreservaten.

Beheer.

Principes bosbouw op ecologische basis (zowel staat als privé).

Een aantal principes worden strikt opgevolgd en vastgelegd in het beheersplan. Nochtans bewaart de bosbouw de nodige vrijheid van handelen en behoudt de beschikking over een gamma bosbouwkundige technieken en beheersmethoden om te kunnen beantwoorden aan specifieke problemen die zich desgevallend in de praktijk, veralgemeend of plaatselijk, kunnen voordoen. De principes zijn :

- Gebruik maken van lange bedrijfstijden of werken zonder bedrijfstijden.
- Uitheemse soorten mogen niet kwantitatief in de meerderheid zijn. Het percentage hangt af van de begintoestand.
- Pestsoorten (Amerikaanse vogelkers) worden systematisch bestreden.

Bossen : van uitzonderlijke betekenis voor GHS

- Het bos moet een gevarieerde structuur hebben.
- Natuurlijke processen zijn de basis van de bosbouw.
- Bosexploitatie moet zich aanpassen aan het bos.
- Kleine elementen met een hoge natuurbehoudswaarde dienen behouden te worden.
- De oppervlakte van de individuele kapvlakten dient te worden begrensd.
- Het bos bevat dood hout.
- Pesticiden worden in principe vermeden.

Beleid.

Stimulering van privé-eigenaars om de principes van bosbouw op ecologische basis toe te passen door middel van subsidies en andere stimuli.

Extra aandacht permanente opleiding uitvoerend personeel.

Extra personeel en middelen voorzien voor de Dienst Waters en Bossen, het Instituut voor bosbouw en wildbeheer en de gespecialiseerde universiteiten en onderzoeksinstituten.

Onderzoek.

- Inventarisatie oude bossen.
- Optimale beheersplanning voor privé-eigenaars, naargelang eigendoms categorie.
- In bosreservaten extra onderzoek naar reguleringsprocessen in boscossystemen.

NATUURONTWIKKELINGSGEBIEDEN

Criteria.

- a/ - Relatief grote oppervlakten met kleine versnipperde bosjes.
- b/ - Voormalige storten, opgespoten terreinen, restgronden,...
- Nabije omgeving stedelijke centra.

Beheer.

Voor bestaande openbare bossen dienen de principes van bosbouw op ecologische basis strikt te worden toegepast.
Voor privébossen kan dit worden toegepast op vrijwillige basis, mits stimuli.

Omgeving stedelijke centra : aandacht aan ontsluiting en recreatieve voorzieningen.

Beleid.

Extra stimulering bosgroepering d.m.v. subsidie, modelbedrijven, ombudsman,...

Verwerving niet beboste terreinen en bebossing.

Extra personeel en middelen voorzien voor de Dienst Waters en Bossen, het Instituut voor bosbouw en wildbeheer en de gespecialiseerde universiteiten en onderzoeksinstituten.

Onderzoek.

Bosaanleg op storten, opgespoten terreinen, restgronden en voormalige landbouwgronden.

Verspreiding bosplanten en dieren.

NATUURBUFFERGEBIEDEN

Criteria.

- Waterwingebieden.
- Omgeving bosreservaten en geïsoleerde oude boskernen.
- Schermbossen.

Beheer.

Absoluut bosbehoud.
Beheer is extra gericht op stabiliteit.

Beleid.

- Verwerving, in sommige gevallen kan worden overgegaan tot onteigening.
- Bebossing.
- Extra personeel en middelen voorzien voor de Dienst Waters en Bossen, het Instituut voor bosbouw en wildbeheer en de gespecialiseerde universiteiten en onderzoeksinstituten.

Onderzoek.

Arme gronden en gedegradeerde rijke bodems : bodemverbeterende werking van bossen.

Invloed van vervuiling.

NATUURVERBINDINGSGEBIEDEN

Het gaat hier voornamelijk om lineaire en kleine puntvormige landschapselementen.

Bos is meer dan een beleids-categorie.

Een voorstel van Groene Hoofdstructuur vertrekt echter, als instrument van ruimtelijke ordening, van de bestaande toestand. Voor bossen is dit te beperkend gezien de aard van bos. Van zaailing tot volwassen boom verlopen bij de mens 2 à 3 generaties, plannen voor een ruimtelijke ordening worden per generatie vaak verschillende malen gewijzigd. Verder getuigt een bescherming van bossen enkel op basis van planologische maatregelen en enkel rekening houdend met aanwezig of te ontwikkelen natuurwaarden van een beperkte ecologische visie. Er wordt geen rekening gehouden met de schrijnende toestand van de vitaliteit van de bossen in internationale context, noch met sociaal-economische implicaties van houttekorten en bosrecreatie. Enkel bossen aanduiden waar de ecologische functie wordt bevoordeligd en waar de andere functies worden beperkt tot verboden verandert niets aan de bedreigde vitaliteit van de bossen, de te hoge recreatieve druk en het stijgend houtverbruik. Er wordt verder totaal geen verantwoordelijkheid opgenomen voor de desastreuze ontbossingen en niet duurzame ontginningsmethoden die in de voornaamste herkomstlanden van het in Vlaanderen geïmporteerde hout worden gebruikt (Noord-Amerika, Scandinavië, tropisch regenwoud). Deze verantwoordelijkheid dient te worden opgenomen door in elke beleids optie die betrekking heeft op de bossen de nadruk te leggen op bosuitbreiding.

Een stijging van de bebossingsindex tot 20 % in 2100 is noodzakelijk en realistisch. Dit kan gefaseerd verlopen volgens onderstaand programma :

Jaar	Bebossingsindex (%)	Jaarlijks te bebossen oppervlakte (ha/j)
1993	8,5	800
2010	9,5	1400
2025	11	1600
2050	14	1600
2075	17	1600
2100	20	

Een bosuitbreiding is noodzakelijk gezien evoluties op internationaal, E.E.G. en gewestelijk vlak :

Internationaal :

- Gevolgen van een internationaal akkoord op klimaatwijziging dat naast beperkingen op de CO₂-emissie ook richtlijnen voorziet voor C-sinks. De totale CO₂-emissie in Vlaanderen is in internationale context zeer klein. Een beperking van de CO₂-emissie in Vlaanderen zal dan ook op wereldvlak nauwelijks merkbaar zijn. Nochtans dienen de grootste reducties van CO₂ plaats te vinden in de ontwikkelde landen om de ontwikkelingslanden de gelegenheid te geven een economische groei door te maken. Hoewel de Vlaamse CO₂-emissie op wereldvlak slechts een fractie is, is de CO₂-emissie per inwoner daarentegen bij de top 10 op wereldvlak : ongeveer 10,4 ton per inwoner per jaar.

- Gevolgen van wijzigingen in internationale houtstromen onder invloed van de publieke opinie : verminderde export uit de tropen, Scandinavië en Noord-Amerika. Aanvankelijk kan dit worden opgevangen door een verhoogde export uit Oost-Europa. Gezien het afsterven van grote oppervlakten bos als gevolg van luchtvervuiling en de tendens tot privatisering zal de bosoppervlakte er echter sterk dalen.

- Tendens tot verticale integratie van de houtindustrie.

- Talrijke internationale rapporten beklemtonen de noodzaak van bosuitbreiding.

E.E.G.

- De landbouwooppervlakte kan dalen met 30 à 46 % (Rabbinge) met behoud van een voldoende hoog productiepeil. Stimulering van bebossing neemt verder toe.

Gewestelijk

- Momenteel bezit Vlaanderen een zelfvoorzieningsgraad van ongeveer 10 %. D.w.z. dat 90 % van het in Vlaanderen verbruikte hout moet worden ingevoerd.

- De kwaliteit van het drinkwater gaat steeds verder achteruit. Een bebossing van waterwingebieden kan de voorziening van drinkwater garanderen (cfr. waterwingebieden in Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg).

- Schermbossen zullen in de toekomst steeds belangrijker worden.

- Aanleg van nieuwe bossen verlaagt de druk op bestaande oude bossen met een specifieke fauna en flora.

- Aanleg van nieuwe bossen verlaagt de druk door recreatie op de bestaande openbare bossen. Algemeen wordt aanaard dat de beschikbare m² bos per inwoner tussen de 125 m² en 250 m² dient te liggen (Vlaamse Raad 261 nr. 12, 1989-1990). Dit betekent dat er 50000 à 110000 ha bos tekort is in Vlaanderen, verdeeld over de provincies als in volgende tabel :

Provincie	Bostekort (ha)	Ondergrens	Bovengrens
Vlaams-Brabant		9632	25474
Oost-Vlaanderen		15815	33156
West-Vlaanderen		11917	25458
Antwerpen		10199	29227
Limburg		0	0
VLAAMS GEWEST		47562	113315

W. Buysse
N. Lust

Rivierbossen : mogelijke heraanleg n.a.v. Groene Hoofdstructuur

Bedenkingen bij de besprekingen van 'De Groene Hoofdstructuur' (G.H.S.)

Algemeenheden

1. De Vlaamse Hoge Bosraad moet eigen standpunten verwoorden bij de besprekingen over de G.H.S. Zijn tussenkomsten mogen niet beperkt blijven tot kritiek op voorstellen, gedaan door andere instanties (bijv. Belgische Boerenbond, B.N.V.R. Instituut voor Natuurbehoud).

2. Bij de bepaling van de positie van het bos in het kader van G.H.S. moet worden uitgegaan van ekologische noodzaak, sociale verplichting, bescherming van economische waarde, vrijwaring van tewerkstelling, verdediging van het algemeen belang.

3. De Vlaamse Hoge Bosraad gaat uit van een pluralistische opstelling, gebaseerd op het fundamenteel multifunctioneel karakter van het bos. Hij verworpt ekologische verzuiling, waarschuwt tegen planning op korte termijn met betrekking tot het bos en neemt afstand van dogmatisch denken, dat geen rekening houdt met wetenschappelijke evolutie en sociale dynamiek.

4. Als primaire verdediger van het bos is de Vlaamse Hoge Bosraad te raadplegen in alle aangelegenheden, die het bos aanbelangen.

5. De regeling van sektoriële belangen is ondergeschikt aan de holistische versie op landinrichting en gebruik van het natuurgood. De samenhang tussen natuurlijke processen en ekologische fenomenen, evenals de interferentie tussen de verschillende vormen van gebruik van het natuurgood moeten worden erkend. Daarbij is rekening te houden met sociale dynamiek en politieke realiteit.

6. In een nabije toekomst zal de mens, op elk onderdeel van de aardoppervlakte, gekonfron-

teerd worden met drie grote problemen :

- **Watergebrek** bij vermindering van de wateropslagcapaciteit van de bodem, toename van het waterverbruik en voortschrijdende vervuiling van vele oppervlaktewaters ;
- **Houttekorten** ingevolge toename van het houtverbruik bij ononderbroken verarming van de traditionele toeleveringsbronnen ;
- **Klimaatveranderingen** (o.m. broeikas-effect), die de geo-politieke verhoudingen in de wereld diepgaand kunnen wijzigen.

Het bos is rechtstreeks betrokken bij het ontstaan en de oplossing van deze problemen met een mondiale dimensie. Elk land (en ook elk gewest) heeft zijn deel te dragen van de last, die uit elke poging tot beheersing van de toestand voortvloeit. De inrichting van de eigen leefruimte mag niet uitgaan van een onmiddellijk of specifiek belang. De vrijwaring van de positie van het bos heeft een dimensie, die zowel de belangen als de grenzen van land of gewest overschrijdt.

De Groene Hoofdstructuur

7. Het G.H.S.-concept kan positief bijdragen tot betere inrichting van de open en landelijke ruimte op voorwaarde dat de vergissingen worden vermeden, die bij de opstelling van de gewestplannen werden begaan.

8. Het G.H.S.-concept moet pluralistisch uitgewerkt worden en op multidisciplinaire samenwerking berusten. Een gevaarvolle toestand zal ontstaan zodra één enkel belang primeert of één enkele belangengroep zijn wil kan opdringen. Dergelijk gevaar is niet denkbeeldig.

9. Het ruimtegebruik in het kader van de G.H.S. moet overal gebiedsgericht zijn door,

bij erkenning van algemene verplichtingen, verregaand rekening te houden met plaatsgebonden toestanden en mogelijkheden. Starre bestemmingsplannen zijn te vermijden. Vooral voor wat het bos betreft is definitieve koppeling te vermijden tussen welbepaalde functies en duidelijk afgegrensde ruimte-eenheden.

10. De voornaamste bedreiging voor de G.H.S. is ver doorgedreven bureaucrativering, evenals een overmaat van verbodsbepalingen en wettelijke voorschriften, die enkel de rechts-onzekerheid vergroten. De besluitvorming moet soepel zijn, o.m. door het aantal adviseerende instanties te beperken. De boscigenaar is niet gediend met bestendige betutteling en constante vrijheidsbeperking, die de ondernemingslust doodt en ontmoediging tot gevolg heeft.

Bos vervult een groot aantal functies

Bos en Bosbouw

11. Tussen 'bosbouw' en 'houtteelt' kan en mag geen onderscheid gemaakt worden. Uit oogpunt van semantiek is de term 'houtteelt' inhoudloos: Planten of dieren worden geteeld, maar een dood materiaal (hout) niet. De term 'houtteelt' heeft bovendien geen juridische basis. Er is enkel te spreken over 'bosbouw', een menselijke activiteit met diverse aspecten, gekoncretiseerd in een ruim gamma van beheersvormen.

12. Houtproductie is een biologisch fenomeen als resultaat van een reeks biologische processen, die door de mens kunnen beïnvloed worden, maar ook optreden bij afwezigheid van enige menselijke interventie. 'Houtproductie' wordt vaak verward met 'houtwinning'.

13. 'Bosbouw' omvat de stellingen, opvattingen en gedragingen met betrekking tot be-

houd, bescherming, verzorging en ook aanleg van het bos met het oog op zijn gebruik, in ruime zin, door de mens. Tot het domein van de bosbouw behoren ook de technieken en interventies, nodig om het vooropgestelde doel te realiseren. Bij de bosbouw, die mensgericht is, spelen sociale motieven een rol.

14. Het hoofddoel van de bosbouw, zijnde het bosbehoud, vergt duurzame stabiliteit en een optimale staat van gezondheid van het bos. De functievervulling volgt uit bosaanwezigheid en hangt rechtstreeks af van de bostoestand, vooral voor wat betreft haar peil en bestendigheid. Elke opgelegde beperking van bosfunctionaliteit is, in de grond, tegennatuurlijk. Deze vaststelling slaat niet enkel op de houtwinning, maar ook op de maatregelen inzake recreatie en natuurbehoud.

15. Elk bos in Vlaanderen, ongeacht de opgelegde bestemming of zijn plaats in de ruimte, valt onder de bepalingen van het bosdecreet, rekening gehouden met de aard van het bosbezit.

16. In de toekomst zal het belang van het bos nog vergroten naarmate de welvaart verder stijgt, de bevolkingsmobiliteit verhoogt en de bosgebruikseisen groter, veelvuldiger en diverser worden. Vooral de ekologische betekenis van het bos zal relatief blijven toenemen, deels ten nadele van houtwinning, recreatie en natuurbehoud.

17. Uit financiële, technische, ekologische en politieke overwegingen zal de natuurgerichtheid van de bosbouw toenemen. Steeds meer zal worden ingespeeld op de natuurlijke processen van generatiewisseling en zelfregulatie. Daar de waarde van het kwaliteitshout zal toenemen is een verhoogde levensduur van de boombestanden te verwachten. De kloof tussen bosbouw en natuurbeheer zal geleidelijk kleiner worden.

De Bosfuncties

18. De G.H.S.-regeling moet een holistische visie op de landinrichting en de bosfunctionalisering hebben. De functieontwikkeling dient te gebeuren in dienst van algemeen belang en maatschappelijk welzijn.

19. Het bos vervult een groot aantal functies, waarvan sommige onvoldoende bekend zijn en dan ook minder ontwikkeld worden. Al deze functies horen thuis in vier functie-groepen, te kwalificeren als ekologisch, economisch, sociaal of informatief.

20. Zelfs in de eenvoudigste structuurvorm is elk bos multifunctioneel, ongeacht zijn oorsprong of de opgelegde bestemming. De langlevendheid van het bos en het overwegend aandeel van houtachtige gewassen aan de totale biomassa van het ecosysteem zijn hiertoe doorslaggevend. In elk bos zijn biologische processen werkzaam, die tot houtvorming leiden, ongeacht het al dan niet gebruik hiervan door de mens. Het mesoklimaat wordt altijd en overal beïnvloed door het bos uit de omgeving. Elke boomgroei in bosgemeenschapsverband leidt tot vorming van een biocenose met een netwerk aan voedingsrelaties, waarbij vele soorten planten en dieren betrokken zijn.

21. De bosfuncties worden niet door de mens gemaakt. Hij kan hun bestaan enkel vaststellen en ze al dan niet stimuleren of van hun uitwerking gebruik maken. Deze stelling leidt tot twee voornamelijk gevolgtrekkingen:

1. Meerdere functies zijn potentieel steeds in elk bos aanwezig.
2. Bepaalde functies kunnen, naar believen, op de voorgrond gebracht en functieverschuivingen kunnen steeds bewerkt worden. Het bevorderen van de grotere relatieve uitwerking van één of meerdere functies moeten ingegeven worden door de behoeften en omstandigheden, eigen aan het gebied.

22. Het beleid moet uitmaken welke functies te stimuleren zijn. Inzake inrichting van de

open ruimte en organisatie van het bosgebruik is met volgende aspecten rekening te houden :

- Het beleid moet vooral toekomstgericht zijn.
- Het aandacht besteden aan de bosgebruikseisen van alle bevolkingsgroepen en van hun meest waarschijnlijke evolutie.
- De middelen moeten worden voorzien om de gewenste funktieervulling te verzekeren.
- Aan de bosfuncties moet een ondubbelzinnige juridische basis gegeven worden.

23. Omwille van het fundamenteel multifunktioneel karakter van elk bos is het ondoelmatig aan elk afzonderlijk bos voor onbepaalde tijd een dominante of unieke functie op te leggen met onvermijdelijke verwaarlozing van de overige functies. De meest typische voorbeelden in dit verband zijn :

- Het bos, uitsluitend op natuurbehoud afgestemd, dat moet kunnen worden vrij gegeven voor intenser rekreatief gebruik en zelfs voor houtwinning, wanneer van de nood een deugd moet worden gemaakt.
- Het artificieel exoten-bos dat, ondanks alles, de wind afremt, wateropslag mogelijk maakt, een genenreserve is en vestiging van dieren en planten mogelijk maakt.

Bebossing

24. Vlaanderen, waar nauwelijks 8,5 % van de oppervlakte met bos bedekt is, heeft, behoudens Ierland en Groot-Brittannië, de laagste bosindex in Europa. Van het overgebleven bos wordt daarenboven een belangrijk deel aan normale funktieervulling onttrokken door :

- oprichten van 'natuurreservaten in de bos-sfeer' ;
- bouw van woningen, tijdelijke verblijfplaatsen en rekreatieve instellingen in het bos ;
- wegenbouw en vestiging van economische en militaire infrastructuren ;
- bosversnippering, die tot bosverwaarlozing leidt ;
- eisen van groepen houtwinning te beperken en zelfs te verbieden.

25. Het beleid moet uitmaken hoeveel bos Vlaanderen nodig heeft, hoeveel tijd nodig is om het gestelde doel te bereiken, welke terreinen kunnen of moeten bebost worden en hoe de bebossingen te financieren zijn. Verhoging van de bosindex in Vlaanderen met 1 eenheid stemt nagenoeg overeen met 12.000 ha nieuw bos. Moesten wij het voorbeeld van Denemarken (met vergelijkbare uitgangssituatie) volgen dan zou, over een periode van 20 jaar, jaarlijks 6.000 ha nieuw bos moeten gemaakt worden. Waarom daar wel en hier niet ?

26. Om aan de nu nog niet gekende gebruikseisen van de toekomst te kunnen voldoen is het nodig nu een funktiereserve aan te leggen. Daarom mogen hedendaags nog belangrijk geachte funkties het bos niet overbelasten. Tevens moeten alle bossen in een goede staat van gezondheid, stabiliteit en vitaliteit gebracht en gehouden worden.

27. Bosuitbreiding in Vlaanderen is een ethische verplichting. Zij volgt uit toenemende vraag naar rekreatie en didactisch bosgebruik, stijging van het houtverbruik, de mondiale ekologische problematiek en de rol van het bos inzake stabilisatie van het leefmilieu. Het is onverantwoord ontbossing in andere werelddelen aan te klagen en beroep te blijven doen op tropische houtreserves terwijl in eigen omgeving de werkzame bosoppervlakte afneemt en men de globale bosfunktionaliteit laat verminderen.

28. Een gebieds- en bevolkingsgericht ruimtebeleid mag bebossing in een bepaald onderdeel van de vrije ruimte niet principieel verbieden. De opportuniteit van bebossing moet in twijfelgeval worden onderzocht met inspraak van alle belanghebbenden.

De open ruimte

29. In een gebied met chronisch en blijvend ruimtetekort zijn monofunktionele ruimte-eenheden moeilijk te verantwoorden. De in-

richting van de open ruimte moet uitgaan van een holistische en toekomstgerichte visie van de relatie tussen mens en natuur.

30. Het is ondoelmatig uit opportuniteitsoverwegingen elk onderdeel van de open ruimte voor een unieke of dominante functie te bestemmen omdat daardoor andere belangrijke funkties worden afgezwakt.

31. Ruimtelijke funktiescheiding is te verwerpen, zoals de ervaringen in en na de beide wereldoorlogen hebben aangetoond.

32. Alleen een dynamische organisatie van het ruimtegebruik zal passend kunnen reageren op veranderingen in gebiedstoestand en behoeften.

33. Omdat het gebruik van natuur en vrije ruimte iedereen aanbelangt moeten alle beslissingen daaromtrent worden voorafgegaan door ernstige raadpleging van alle betrokk-

nen en, op de eerste plaats, van de plaatselijke of getroffen bevolking.

M. Van Miegroet.
Nijlen-Kessel, 12 mei 1992.

Natuurgetrouwe bosbouw en GHS : onverenigbaar ?

BELEID

Minister Kelchtermans en de bosbescherming

De bosbescherming staat op internationaal vlak volop in de aktualiteit. Zowel de publieke opinie als de politieke wereld zijn zeer gevoelig voor dit onderwerp, zoals nog onlangs gebleken is naar aanleiding van de UNCED-konferentie. Vanuit het Westen wordt daarbij dikwijls met een vermanende vinger gewezen naar de Derde Wereld landen, omwille van de massale ontbossing van het tropisch regenwoud. Deze bezorgdheid is terecht, maar komt weinig geloofwaardig over wanneer dit gesteld wordt tegenover de situatie in de Westerse landen, waar ontbossing nog steeds tot de dagelijkse realiteit behoort, zij het op een iets minder spektakulaire manier. Ook in Vlaanderen wordt het bos constant bedreigd, zoals blijkt uit de vele klachten die werden gesignaleerd bij het Waakzaamheidscomité van de Vlaamse Bosbouwvereniging. In het totaal werden daar 150 gevallen van bosbedreiging of ontbossing gemeld voor een totaal van ongeveer 2.000 ha bos (989 ha in Limburg, 313 ha in Antwerpen, 283 ha in Oost-Vlaanderen, 114 ha in Vlaams-Brabant, 45 ha in West-Vlaanderen). Om de verantwoordelijke minister te wijzen op de ernst van de situatie, heb ik hem een tijd geleden een selectie van 63 schriftelijke vragen over evenveel dossiers van ontbossingen gesteld.

Naar aanleiding van de antwoorden van minister T. KELCHTERMANS op deze schriftelijke vragen, had ik een verzoek tot interpellatie ingediend. Dit verzoek werd omgezet in een vraag om uitleg in de Commissie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting op vrijdag 9 juli 11.

De huidige toestand

1. Het bos in Vlaanderen wordt ernstig bedreigd

Een eerste en belangrijke konklusie is dat het in de meeste dossiers inderdaad gaat om hetzij reeds uitgevoerde ontbossingen, hetzij reële bosbedreigingen (dit geldt uiteraard enkel voor deze dossiers waarop een bruikbaar antwoord werd gegeven). Voor 11 gevallen wordt expliciet gesteld dat het gaat om illegale ontbossingen waarvoor proces-verbaal werd opgesteld. Voor enkele dossiers werd de oorspronkelijke bestemming van bos- of natuurgebied omgezet via een afwijkend B.P.A. (bijv. te Ravels werd 2,5 ha bosgebied via B.P.A. omgezet in K.M.O.-zone). Voor grotere oppervlakten werd een gewestplanswijziging doorgevoerd om de bestemming te kunnen realiseren, zoals voor de inplanting van een Ecocentrum te Mol (13 ha bos), voor het golfterrein Palinkbeek te Hollebeek (46 ha). Voor een belangrijk aantal gevallen is de wijzigingsprocedure nog lopende (zie verder).

2. Controle op de naleving van de wetgeving

Op vele vragen werd niet of zeer summier geantwoord.

Voor 18 dossiers kreeg ik hetzelfde type antwoord, waarbij werd gesteld dat tengevolge van personeelsgebrek het niet mogelijk was de toestand ter plaatse te onderzoeken. Dikwijls werd een nietszeggend antwoord gegeven, niettegenstaande mij bekend is dat een dossier bij de administratie in onderzoek is. Eenmaal wordt zelfs expliciet gesteld: "Het ontoereikend personeelskader dat sterk

onderbezet is laat mij niet toe ter plaatse na te gaan of de uitgevoerde werken in overeenstemming zijn met de afgeleverde vergunning." Als deze uitspraak ernstig genomen wordt, betekent dit eigenlijk dat het met de personeelsbezetting onmogelijk is de naleving van de wet op ruimtelijke ordening en stedenbouw te controleren en dit creëert toch wel een ernstige vorm van rechtsonzekerheid. Mijn vraag naar de minister was of dit personeelsgebrek reëel is en welke gevolgtrekkingen hij daaruit trekt.

3. Gerechterlijke opvolging van de dossiers

Voor de gevallen waarvoor P.V. werd opgesteld, blijkt dat de opvolging van de dossiers veel te wensen overlaat en dat dit dus in de praktijk weinig oplevert. Meestal weet de administratie niet wat er verder met het P.V. gebeurt, er is geen of weinig communicatie met de gerechtelijke instanties. De procedure sleept doorgaans maanden, zelfs jaren aan. Wanneer herstelbeplantingen worden geëist is niet duidelijk op welke manier dit verder wordt opgevolgd. Markant voorbeeld zijn de recente kappingen in Zangersheide te Lanaken, waarbij lakoniek geantwoord wordt dat reeds in de jaren '70 diverse P.V.'s werden opgesteld voor dezelfde eigenaar, dat de vaststellingen werden overgemaakt aan de bevoegde instanties en dat verder niet bekend is over het gevolg dat daaraan werd gegeven. Zo kunnen nog diverse andere voorbeelden gegeven worden. Mijn vraag naar de minister was of hij van plan is iets te ondernemen om de opvolging van deze dossiers beter te laten verlopen.

4. De lopende dossiers

Een belangrijk aantal dossiers zijn momenteel nog in de running, dit betekent dat de minister daarin binnenkort een principiële beslissing zal moeten nemen. Het gaat hierbij om belangrijke bosoppervlakten die bedreigd worden, o.a. door recreatieprojecten en golf-

terreinen :

- Golfterrein Heerleshof te Hoogstraten : totale oppervlakte van 140 ha, waarin 133 ha bos. Het gemeentebestuur vraagt een wijziging van het gewestplan. Er is nog geen definitieve beslissing genomen.

- Golfterrein "Hertoginnepark" te Oud-Turnhout : totale oppervlakte van 56 ha, waaronder 7,5 ha bos, een deel natuurgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Er werd reeds een M.E.R. opgemaakt. De gemeente heeft een aanvraag tot gewestplanswijziging ingediend. Het dossier is nog in onderzoek.

- Rekreatieproject Centerparcs te Maasmechelen-Dilsen. Totale oppervlakte 250 ha, waaronder 70 ha bos en heide. Het gewestplan werd in herziening gesteld op 10.07.91. Het dossier moet nog beoordeeld worden.

- E.R.C.-project te Genk : grootschalig recreatieproject met totale oppervlakte van 460 ha, waarin 150 ha bos en 92 ha heide. Ontwerp-gewestplanswijziging werd voorlopig vastgesteld op 19 juni 1991. Het openbaar onderzoek werd afgesloten op 29 mei 1992. De definitieve beslissing moet nog vallen.

- Golfterrein in Pietersheimpark te Lanaken : omvat 75 ha ekologisch zeer waardevol bos. Een aanvraag tot realisatie van een golfterrein werd ingediend begin 1991. Beslissing moet nog worden getroffen.

Mijn vraag naar de minister was welke politiek hij zal voeren ten aanzien van deze belangrijke dossiers. Hij heeft zich reeds uitgesproken over een moratorium op afwijkende B.P.A.'s. Als vroegere minister verantwoordelijk voor de bossen zou hij eenzelfde politieke optie moeten nemen ten aanzien van het bos : een moratorium dus op ontbossingen.

Antwoord van de minister

Eerst en vooral onderkende de minister het probleem, wat op zich reeds een belangrijk feit is. Gezien het feitenmateriaal kon hij moeilijk ontkennen dat het bos in Vlaanderen ernstig bedreigd wordt.

Verder beaamde hij het feit dat er momenteel met onvoldoende slagkracht kon worden opgetreden en dit geldt zowel ten aanzien van de eigen administratie als ten aanzien van de parketten.

In het antwoord van de minister werden een aantal engagementen genomen naar de toekomst toe. Het advies van de Dienst Waters en Bossen, dat sedert het bosdecreet van 13 juni 1990 verplicht is, blijkt in de praktijk in de meeste gevallen te ontbreken.

Tot nog toe werd verondersteld dat het de opdracht is van de gemachtigde ambtenaren om dit advies in te winnen ingeval dit ontbreekt in het dossier. Dit advies kan belangrijk zijn omdat op die manier bosbouwkundige en ecologische overwegingen kunnen ingebracht worden bij de beoordeling van het dossier.

Het ontbreken van een afdoende controle op de naleving van de wet op de ruimtelijke ordening en stedenbouw wijt de minister aan het personeelsgebrek: 1 personeelslid is per buitendienst verantwoordelijk voor de controle, wat schromelijk te weinig is. De vorige minister heeft dit probleem blijkbaar volledig onderkend en heeft bij de herstructurering van de administratie dan ook geen inspanningen geleverd om meer uit de brand te slepen. Minister Kelchtermans heeft aangekondigd op dit vlak initiatieven te nemen in de Executieve en te pleiten voor uitbreiding van het controlerend personeelsbestand.

Voor wat de lopende dossiers betreft, waarbij toch diverse honderden hektaren bos op het spel staan, weigerde de minister een concrete uitspraak te doen: alles is nog in onderzoek en de diverse belangen zullen ten aanzien van elkaar worden afgewogen. Op dit vlak is er dus geen duidelijke optie naar de toekomst geformuleerd, wat zeer spijtig is. In de komende maanden zal blijken in hoeverre de bezorgdheid van de minister voor het Vlaamse bos ook konsekvent zal vertaald worden in concrete dossiers.

Vera Dua
Volksvertegenwoordiger
16 juli 1992

Ontbossing: nog steeds actueel in Vlaanderen

Officiële inhuldiging van het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal

Op 16 juni 1992 werd het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal officieel geopend. Deze plechtigheid ging gepaard met een voorstelling aan de pers.

De mensen van de pers waren goed vertegenwoordigd en ze konden, samen met de andere genodigden, kennis nemen van de inleidende toespraak door de heer ir. F. Janssens, directeur van de dienst Waters en Bossen en initiatiefnemer van het tot stand komen van het Bosbouwcentrum. De heer Janssens wees op het belang en de traditie van de bosbouw in Groenendaal:

- Bijna 100 jaar geleden werd een onderzoekscentrum voor bosbouw ingeplant dat intussen is geëvolueerd tot het huidige Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (I.B.W.).
- Het Arboretum van Groenendaal is één der oudste en volledigste in België.
- Het bosmuseum, dat binnenkort nieuw zal worden ingericht, trekt jaarlijks talrijke bezoekers aan.
- Tot 1983 hebben alle boswachters van België hun selectietesten tot het bekomen van een bekwaamheidsgetuigscrift te Groenendaal afgelegd.
- Bovendien zijn in Groenendaal nog een aantal boswachterswoningen gelegen.
- De Duboislaan, waar het Educatief Bosbouwcentrum gelegen is, dankt haar naam aan Alexander Dubois, de eerste Directeur-Generaal van Waters en Bossen.

Daarna werd een woord van appreciatie geuit voor de eigen personeelsleden van het Bosbeheer en van de wetenschappelijke instellingen die zich steeds, ondanks de beperkte middelen, hebben weten te onderscheiden. Tenslotte werd ook het bosbouwbeleid in Vlaanderen op prijs gesteld omdat vooral de laatste jaren een belangrijke vooruitgang geboekt werd.

Tussendoor klonk een pessimistische noot in verband met het nijpende personeelsgebrek

en de heer Janssens maakte van de gelegenheid gebruik om de aandacht van minister De Batselier op dit knelpunt te vestigen.

Na deze inleiding lichtte de heer N. De Batselier, Vice Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister voor Leefmilieu en Huisvesting, bepaalde facetten van het te voeren beleid inzake bosbouw en bosbouw personeel toe. Verder in dit verslag volgt de integrale inhoud van de toespraak van de Minister.

Hierop aansluitend werden door de medewerkers van het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal uiteenzettingen gegeven over de kulturhistorische achtergrond van de omgeving te Groenendaal, over de problematiek van het privébos in Vlaanderen en over de werking en dienstverlening van het Centrum (dit laatste onderwerp zal in een volgend nummer verschijnen).

De wijze waarop de "pachthoeve" - waarin het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal, het Bosmuseum en de boswachterswoning zijn gehuisvest - zal worden verbouwd en gerenoveerd, werd verduidelijkt door de heer ir. M. Cherretté, Inspecteur-generaal van het Bestuur Natuurbehoud en -ontwikkeling.

Voorafgegaan door een wandeling onder leiding van de plaatselijke houtvester, de heer ir. J. Zwaenepoel, werd een gezellige receptie aangeboden door de Dienst Waters en Bossen

Toespraak door Norbert De Batselier, vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve en Gemeenschapsminister van Leefmilieu en Huisvesting

Dames en Heren,

Wanneer wij op weg hier naar Groenendaal door het prachtige Zoniënwood reden kon ik mij moeilijk voorstellen dat het Vlaamse bos met gezondheidsproblemen worstelt.

Specialisten leggen mij echter regelmatig verslagen voor waaruit blijkt dat deze natuur niet meer zo ongerept is en dat zij wordt bedreigd doorsluipende of brutale agressoren: de zure neerslag, boomziekten zoals olmen- en eikesterfte, te intensieve recreatie of soms ook de bosexploitatie.

Het dagelijks beheer van de natuurlijke mi-

lieus, in de eerste plaats gericht op het behoud van de natuurwaarden op zeer lange termijn, vergt van de verantwoordelijke een steeds grotere kennis en inzet. Het is mijn bedoeling daarbij daadwerkelijk te helpen met maatregelen die ook op termijn vruchten zullen afwerpen. Meer dan ooit blijkt dat het bos een natuurlijk milieu bij uitstek kan zijn, vermits het ecosysteem bos het eindpunt is van een ongestoorde natuurlijke ontwikkeling. Vooral dan in ons Vlaams Gewest waar de vereiste klimaatsfactoren, in de eerste plaats de neerslag, de bosvegetatie gunstig gezind zijn.

Het is dan ook duidelijk dat, zoals in de overige E.G.-landen de bosuitbreiding in Vlaanderen aan de orde is, niet enkel omdat onze samenleving behoefte heeft aan bos maar voornamelijk omdat de toekomst van onze planeet afhankelijk zal zijn van het al dan niet behouden van een voldoende bosareaal.

Het EBG met arboretum op de achtergrond

Het onderschrijven van conventies in Rio, volstaat niet. Maar in dit midden van mensen die vertrouwd zijn met de dagdagelijkse praktijk op het terrein, kan ik zeker benadrukken dat wij nood hebben aan daadwerkelijke acties die resultaat hebben op het terrein. Kwantitatief is de bijdrage van het Vlaams Gewest wellicht zeer beperkt.

Als één van de meest ontwikkelde landen ter wereld, moeten wij het voorbeeld geven aan de minder ontwikkelde landen, dat verdere ontwikkeling slechts op een duurzame wijze kan gebeuren. Het bosareaal is een belangrijk criterium om dit te toetsen. Juist omdat ons bosareaal zo klein is, zullen we het intensief moeten beschermen. De verworven kennis kunnen we ter beschikking stellen van andere landen.

Dit gebeurt o.m. in het "International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests" in het kader van de "VN-Conventie betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand". Het Vlaamse Gewest gooit hier hoge ogen voor de grondige wetenschappelijkheid waarmee dit onderzoek gevoerd wordt. Het Vlaamse Gewest neemt ook het voorzitterschap waar van een internationale bosbodemexpertengroep. Het organiseerde in 1990 en 1991 twee "meetings" waar zeer vruchtbare arbeid werd verricht die ons een duidelijker inzicht geeft in de zeer ingewikkelde processen die de evenwichten in de natuur regelen. Dit heeft geleid tot het opstellen van een handleiding voor bosbodemonderzoek, ten einde de onderzoeksresultaten internationaal vergelijkbaar te maken. Ook hier bewijst het Vlaamse Gewest overgedegen wetenschappers te beschikken, die zeker in deze branche met beperkte kredieten waardevol werk verrichten, vermits gevraagd werd het voorzitterschap van deze internationale expertengroep verder te zetten. De maatregelen die tot maximale bescherming van het bosareaal voor het ogenblik worden overwogen zijn van drieërlei aard:

1. De uitbouw van instellingen en structuren die de mogelijkheid moeten bieden aan de bosbeheerder de gewenste kennis bij te brengen met het oog op een verbetering van de relatie tussen bosbezoeker en bosgebruiker.
2. Reglementerende maatregelen die de schadefactoren zullen beperken en de ecologisch waardevolle bossen zullen beschermen en de functieervulling van het bos zullen optimaliseren.
3. De aanmoediging van natuurgericht bosbeheer.

De uitgewerkte subsidiestelsels voor bosaanleg en bosverjonging, voor openstelling van privé-bossen voor het publiek en voor bosgroepering zullen getoetst worden voor wat hun impact op de bosbestanden betreft. Wel blijkt reeds dat het natuurgericht bosbeheer door privé-personen financieel best sterker aangemoedigd wordt. Vooral in vallei-gebieden wordt nog te vaak onverantwoorde bosaanleg vastgelegd, waarbij geen rekening gehouden wordt met de aanwezige natuurwaarden.

De instrumenten die het bosdecreet voorziet moeten optimaal aangewend worden om het facet natuurbehoud te integreren in het bosbeheer. Daarom heb ik ook opdracht gegeven te onderzoeken en mij voorstellen te doen om het bestaande subsidiereglement in die zin bij te sturen.

Van deze gelegenheid maak ik graag gebruik om een aantal specifiek te treffen maatregelen nader toe te lichten.

Op het wetgevende vlak zal binnenkort een besluit betreffende de procedure tot aanwijzing en erkenning van bosreservaten voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse Executieve worden voorgelegd. Ik hecht groot belang aan de samenstelling en werking van de adviescommissies, die een verregaande bevoegdheid krijgen bij het treffen van beheersdaden. In deze adviescommissies zullen de natuurverenigingen sterk vertegenwoordigd zijn. Dit is een belangrijk initiatief

om tot gestructureerd overleg te komen tussen bosbouw en natuurbehoud.

Reeds bij de aanwijzings- of erkennings-procedure zal hun advies doorslaggevend zijn, ook bij het opstellen en de naleving van de beheersplannen gaat de bevoegdheid van de adviescommissie verder dan het verlenen van advies.

Gemotiveerde voorstellen tot aanwijzing van bosreservaten zijn reeds opgesteld. Zo spoedig mogelijk zullen de adviescommissies zich over de voorstellen uitspreken.

Een ander belangrijk ontwerp van besluit dat mij werd voorgelegd, is de regeling betreffende de toegankelijkheid der bossen. Het bosdecreet is alleen al door de erkenning van de sociale en educatieve functie van het bos sterk vernieuwend ten aanzien van het oude boswetboek en ook vele buitenlandse wetgevingen. Alle openbare bossen zijn voor het publiek toegankelijk, maar deze toegankelijkheid moet aan duidelijke regels onderworpen worden om het bos te beschermen. De voorstellen werden reeds ter consultatie aan verschillende organisaties en instanties voorgelegd. Bijvoorbeeld aan :

- de Jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap ;
- de Vlaamse Katholieke en Socialistische Jeugdraad ;
- de Vlaamse Hoge Bosraad ;
- het BLOSO.

Wat mij betreft zal ik ervoor zorgen dat het aangewezen is dat de beslissingen door de plaatselijk bevoegde ambtenaren worden getroffen vermits zij met de meeste kennis van zaken kunnen oordelen.

Aan de dienst Waters en Bossen heb ik ook opdracht gegeven om ter uitvoering van het bosdecreet, een ontwerp van besluit op te stellen betreffende de erkenning van schermbossen. Deze hebben een specifieke functie ter bescherming van bijvoorbeeld :

- waterlagen in gebruik voor waterwinning en

voor behoud van grondwater ;

- gevoelige bodemtypes ;
- visuele afscherming van vb. industrieterreinen.

Stilaan begint men te beseffen dat het bosdecreet operationeel is. Een correcte toepassing wordt van essentieel belang.

Streven naar vereenvoudiging, gepaard met een strikte toepassing van de leefmilieuwetgeving in het algemeen zal daarbij noodzakelijk zijn.

Het streven naar een efficiëntere werking van ons rechterlijke macht is wel geen rechtstreekse bevoegdheid van de Executieve, maar de Vlaamse Executieve, personeelsleden van ons ministerie dienen met de parketmagistraten en hun diensten beter samen te werken om de milieudelicten in het algemeen en de aanslagen op onze natuur in het bijzonder degelijk te vervolgen. Ik hoop dat daaromtrent opbouwende besprekingen kunnen plaatsvinden tussen de magistraten van het openbaar ministerie en AMINAL.

Een ander dossier dat mijn belangstelling weerhoudt is dit van de bebossing van gronden die aan de overheid toebehoren en waarvoor op dit ogenblik geen bestemming is. Ik heb hiervoor reeds contact opgenomen met mijn collega Minister Kelchtermans. Als verantwoordelijke van de Infrastructuur is hij bevoegd over de bestemming van de meeste restgronden behorend aan het Vlaamse Gewest. Minister Kelchtermans heeft zich akkoord verklaard om hierrond een gezamenlijke werkgroep op te richten.

Het is mijn uitdrukkelijke wil om een belangrijke bosuitbreiding te realiseren op deze openbare terreinen. Ik hoop dan ook in onderling overleg tot daadwerkelijke resultaten te komen.

Wat de uitbouw van instellingen betreft is er o.a. het wetenschappelijk onderzoek. Het Vlaamse Gewest heeft van de nationale over-

heid internationaal gereputeerde wetenschappelijke instellingen overgenomen : Rijksstation voor Populierenteelt te Geraardsbergen, dat de beste populieren ter wereld selecteerde en het Proefstation van Waters en Bossen te Groenendaal, dat zijn oorsprong vond in het besluit van 26 juni 1896. Ik heb reeds gewezen op het gedegen werk dat de nieuwe generatie onderzoekers verrichten. De basis is zeker aanwezig om het nieuwe Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer verder uit te bouwen tot een volwaardige wetenschappelijke instelling.

Voor het ogenblik is minder dan de helft van het wetenschappelijk personeel voorzien in het kader aangeworven. Voor technisch en administratief personeel zijn de kaders nog minder bezet. Ik neem mij voor de nodige inspanningen te zullen doen om de noodzakelijke aanwervingen te verrichten. Zo zal dit instituut in de toekomst de draaischijf moeten worden voor al het toegepast wetenschappelijk bosbouwonderzoek in Vlaanderen. Het zal onderzoeken verrichten, opvolgen en coördineren.

Dit houdt in dat zij alle bestaande opdrachten voor toegepast bosbouwonderzoek via werkgroepen evalueert en nagaat in hoeverre dit onderzoek in te passen is in de eigen onderzoeksopdrachten. Op deze manier zal het mogelijk zijn de voorziene kredieten zo efficiënt mogelijk te benutten, zodat de verdere uitbouw van het instituut geen te grote bijkomende financiële offers vraagt. En dan tot slot, maar zeker niet het minst belangrijke is er het initiatief dat hier vandaag voorgesteld wordt.

Ik denk dat dit een initiatief is waar een grote behoefte aan is en dat ook op het gepaste ogenblik genomen is. De actualiteit in verband met bosbehoud en duurzame ontwikkeling brengen met zich mee dat deze thema's sterk ontvankelijk zijn bij het publiek. Ook is dit centrum een gepast instrument om het concept duurzame ontwikkeling voor wat de bossen betreft, over te brengen naar een rui-

mer publiek van privé-eigenaars, bosarbeiders, bosbeheerders, bosexploitanten en geïnteresseerden, ... om zo een daadwerkelijke uitvoering te geven aan dit concept. Ik kan dan ook de heer Janssens, Directeur van de Dienst Waters en Bossen, die aan de basis staat van dit Educatief Bosbouwcentrum van harte gelukwensen met dit initiatief.

Ik denk dat het idee gegroeid is uit zijn jarenlange ervaring en de inspanningen die Waters en Bossen geleverd heeft op educatief vlak : dan denken we aan de vele brochures en uitgaven over de bossen die verspreid werden, maar vooral aan de Week van het Bos, die voor de vijftiende keer zal plaatsvinden.

De sociale en educatieve functie wordt uitdrukkelijk in het bosdecreet vermeld. Specifieke instellingen die met deze educatie zijn belast zijn echter niet voorhanden. Na de regionalisering van de Bosbouwonderzoekscentra van het Ministerie van Landbouw kreeg het Vlaams Gewest de volledige beschikking over de hoeve van de Abdij van Groenendaal.

De ligging te midden van het 4.300 ha tellende Zoniënwood nabij het treinstation van Groenendaal en het onderzoekscentrum met de bekende arboretum van Groenendaal, met het bosmuseum en de kwekerijen, bood een unieke kans voor de installatie van een educatief centrum.

De opdrachten zijn veelvuldig :

1. Educatie van het grote publiek door organiseren van voorlichtingsvergaderingen, educatieve wandelingen, leerpaden, ... Aldus kan de Week van het Bos voor een groot gedeelte door het Centrum worden georganiseerd.
2. Opleiding van toekomstige boswachters, bosbeheerders, ...
3. De vorming van bosarbeiders belast met de onderhoudswerkzaamheden zoals planten, vrijstellen ...
4. De vorming van bosexploitanten die bomen vellen, opwerken, ruimen, ...
5. De opleiding van boseigenaars die, krach-

tens het bosdecreet zelf hun beheersplan dienen op te stellen maar zelf niet de elementaire kennis daartoe bezitten.

Het centrum kan dus een belangrijke functie vervullen bij de omschakeling van arbeiders, de vorming van werklozen, ... Aangezien steeds minder familiale ondernemingen zorgen voor de opleiding van de jongere generatie, voelen steeds minder jonge werknemers zich geroepen om te midden van de natuur hun dagelijks brood te verdienen. Anderzijds is het bosmuseum een belangrijke troef, niet alleen voor de educatie maar ook voor de lokale bevolking en de wandelaars. De Dienst Waters en Bossen houdt toezicht op de werkzaamheden van het Centrum. Andere belanghebbende verenigingen en instellingen verlenen hun medewerking en maken deel uit van de stuurgroep :

- de Vlaamse Bosbouwvereniging ;
- het Centrum voor privé-bos ;
- de natuurgidsen ;
- de lokale overheid ;

Bosaanleg : nu nog TV-nieuws, straks alledaags ?

- de V.U.B. die instond voor de inrichting van het Infocentrum van Roodklooster.

In de nabije toekomst zal met een organiek besluit van de Vlaamse Executieve een wettelijke basis aan dit centrum worden gegeven. Gelet op zijn openbaar nut zou dit centrum aanspraak kunnen maken op een dotatie lastens de begroting van de Vlaamse Gemeenschap meer bepaald het MINA-fonds. Deze dotatie zal een minimum activiteit waarborgen. Om uitgebreider activiteiten te organiseren zal het centrum zelf inkomsten moeten verwerven door haar diensten aan privé personen te laten vergoeden.

Ik ben ervan overtuigd dat het Educatief Centrum Bosbouw van Groenendaal aan de Vlaamse Gemeenschap grote diensten zal bewijzen.

Ik dank U.

VERSLAG RAAD VAN BESTUUR VBV 23 JUNI 1992 TE JEZUS-EIK

Aanwezig : Lust, Roskams, Van Miegroet, Van den Brecht, Vitse, Pieters, Verbeke, De Cuyper, Spaas, Van den Broucke, Muys (Verslaggever).

De voorzitter verwelkomt de nieuwe leden (Verbeke, Buysse, Herrier en Muys).

1. VERSLAG VAN DE INITIATIEFGROEP

Het verslag van de laatste initiatiefgroep wordt besproken (22 april).

De noodzaak van een lokale of provinciale werking wordt erkend. Dit leidt tot betere contacten met de leden en een vlottere ledenwerving. Vooral in West-Vlaanderen is de opkomst voor excursies zeer laag. Er moeten meer gemeenten lid worden en de boswachters moeten meer betrokken worden. Provinciale werking kan zich ook op beleidsniveau situeren door medewerking van de VBV aan de provinciale comité's voor de GHS en de gemeentelijke Natuurontwikkelingsplannen.

De actie van Wim Buysse i.v.m. bosvriendelijke politiek wordt positief onthaald. De 90 ondertekenende parlementairen moeten verder betrokken worden. De VBV neemt best zelf het initiatief om wetswijzigingen voor te stellen.

2. BOFO

Het belangrijkste onderwerp van de vergadering is BOFO. Theo Vitse geeft een overzicht van de stand van zaken. Prof. Van Miegroet vindt het initiatief mooi maar riskant en stelt voor om aan BOFO een eigen rechtspersoonlijkheid te geven om aldus de morele en financiële verantwoordelijkheid niet te dragen.

Er wordt besloten om door te gaan met het initiatief met dien verstande dat alle individuen binnen de VBV volledig ingedekt zijn tegen de eventuele financiële gevolgen. Deze

problemen moeten in overleg met professionele juristen opgelost worden. Ten slotte wordt gewezen op de noodzaak van extra personeel, wil het initiatief slagen. Daarvoor zijn mogelijkheden bij de Vlaamse overheid via de projecten van het MINA fonds.

3. ORGANISATIE VAN STUDIEDAG

In het najaar wordt een studiedag georganiseerd in verband met gemeentelijk bosbeleid. We moeten dringend de groene ambtenaren bereiken. Er wordt ook voorgesteld om deze mensen te vormen via cursussen, ingericht door het educatief bosbouwcentrum. De studiedag moet de samenwerking tussen Waters en Bossen en de gemeenten stimuleren. Bomen buiten het bos maken geen deel uit van het onderwerp. Wij moeten ons naar de gemeenten ondubbelzinnig profileren als specialisten en promotoren van het bos.

4. WEEK VAN HET BOS

De Week van het Bos staat in het teken van de bosuitbreiding. De VBV werkt aan het officieel gedeelte mee via het Educatief Centrum. Daarnaast is een VBV actie nodig. Voorkeur gaat uit naar een bebossingsactie in de stedelijke zone (Gent bv.).

5. PRO SILVA

Pro Silva Vlaanderen werd opgericht als een werkgroep van de VBV. Er wordt beslist dat de VBV het lidgeld betaalt van 1000 FF + de persoonlijke lidgelden van de Pro Silva leden die tevens lid zijn van de VBV (10 FF/persoon). Prof. Pieters maakt op dat in feite slechts 1 soort bosbouw bestaat, die uit de aard van de zaak ecologisch gericht is, zodat spreken over natuurgetrouwe bosbouw in feite overbodig en nadelig voor de samenhang van de bosbouw is. Anderen beamen maar vinden dat we niet kunnen afzijdig blijven van bepaalde evoluties en realiteiten in buiten- en binnenland.

90 VLAAMSE PARLEMENTAIRES WILLEN MEER BOS.

Ter gelegenheid van UNCED, de milieutop in Brazilië, werd door de Vlaamse Bosbouwvereniging vzw aan alle Vlaamse parlementairen een verklaring opgestuurd tot ondersteuning van een bosvriendelijke politiek in Vlaanderen. Deze verklaring werd door 90 parlementairen (56 volksvertegenwoordigers en 34 senatoren) ondertekend. Dit is 38,8 % van de Vlaamse parlementairen.

Het volstaat immers niet om hoogdravende verklaringen af te leggen in Brazilië, er dienen ook effectieve zaken te worden gerealiseerd. Door te verklaring te ondertekenen, erkennen de parlementairen :

- het belang dat bossen vervullen voor de maatschappij
 - het multifunctioneel karakter van het bos
 - het tekort aan bos in Vlaanderen
 - de noodzaak tot bosuitbreiding in Vlaanderen
- en verklaren ze bosvriendelijke wetgevende initiatieven te nemen.

Van de kleine partijen waren er telkens 50 tot 100 % ondertekenaars, zowel bij de volksvertegenwoordigers als senatoren. Bij de volksvertegenwoordigers van de grote partijen waren er 23 tot 46 % ondertekenaars, bij de senatoren schommelde het percentage tussen 9 en 23 %. Van de regeringspartijen stemde 26,4 % voor meer bos, van de oppositie was dit 54,4 %. Nu er geruchten de ronde doen over het oprichten van nieuwe politieke partijen, zou deze Bospartij nog geen volstrekte meerderheid bezitten maar wel de grootste politieke formatie van Vlaanderen vormen.

Voor de laatste paragraaf in de verklaring zal de parlementairen onmiddellijk heel wat werk opleveren : "Ik zal er mij dan ook voor inzetten om de bestaande bossen te behouden, rechtszekerheid en een duidelijke en eenvoudige wetgeving te voorzien voor de burger die wenst zijn bos uit te breiden en algemeen

initiatieven te ondersteunen die zorgen voor meer bos in Vlaanderen en bosherstel op wereldvlak." Het is dus te hopen dat het ondertekenen van de verklaring meer is dan een post-24-november-reactie.

Wim Buysse

WEEK VAN HET BOS

Voor acties in het kader van de Week van het Bos zoekt de VBV vrijwilligers. De VBV legt dit jaar de klemtoon op meer bos in het Gentse, voor zover men al van bos kan spreken in de Gentse regio. Daarom is iedereen welkom, van jong tot oud, om mee te helpen aan acties gaande van verspreiding van folders tot planten van bomen om meer bos in en rond Gent te krijgen. Laat maar weten aan het VBV-secretariaat. 091/52.21.13

DOE MEE MET DE VBV !

Inrichting van een reeks excursies "BOSBEHEERSPLAN" voor privé-boseigenaars

Het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal zal met medewerking van privé-boseigenaars en de dienst Waters en Bossen in het najaar 1992 een reeks terreinuitstappen programmeren, met de specifieke bedoeling om de geïnteresseerde private bouseigenaren meer bekend te maken met het begrip bosbeheersplan. Deze informatieve reeks betreffende het bosbeheersplan zal worden ingericht in 3 onderscheiden regio's van het Vlaamse land. In elke regio, zal de reeks doorgang vinden op 3 (opeenvolgende) vrijdagen, vanaf 9.30 uur tot omstreeks 16.30 uur.

De 1e en de 2e vrijdag zullen telkens in een privé-bosdomein ingericht worden, op de 3e vrijdag zal tijdens de voormiddag een informatieve rondleiding verzorgd worden in een staatsbos (onder leiding van de houtvester) en zal de namiddag in een zaaltje besteed worden aan een recapitulatieve bespreking en herhaling van de meegedeelde informatie over "het bosbeheersplan".

Deelnemers worden verzocht om zelf te zorgen voor een lunchpakket om 's middags ter plaatse te verbruiken (dus zelf boterhammen en drank meebrengen a.u.b.). Ten gepaste tijde zullen de inschrijvers een situatieplannetje van de diverse lokaties toegestuurd krijgen.

Het precies programma ziet eruit als volgt :

I. Regio Antwerpse Kempen :

2.10.1992

Bosdomein Fam. de Cartier te Arendonk
praktische aspecten van beheersplanning,
eerste gedeelte

9.10.1992

Bosdomein Fam. de Jamblinne te Poppel
praktische aspecten van beheersplanning,
tweede gedeelte

16.10.1992

vm : staatsbos te Ravels ; houtvester A. Versteynen
beheersaspecten in openbaar bos
nm : in het "Boshuis" te Ravels
afronde bespreking, verduidelijkingen,
discussie, enzomeer

II. Regio Limburg

23.10.1992

Bosdomein Fam. de l'Escaille te Hamont
idem (eerste gedeelte)

30.10.1992

Bosdomein Fam. Spaas te Bree en Kinrooi
idem (tweede gedeelte)

13.11.1992

vm : Staatsbos Pijnven te Eksel houtvester E. Van Boghout
idem (openbaar bos)
nm : in het "Boshuis" te Eksel
idem (afronde bespreking)

III. Regio Oost- en West-Vlaanderen

20.11.1992

Bosdomein Fam. van der Plancke te Wingene
idem (eerste gedeelte)

27.11.1992

Bosdomein Fam. Van Bel te Geraardsbergen
idem (tweede gedeelte)

4.12.1992

vm : Staatsbos Buggenhoutbos te Buggenhout
houtvester E. Peyskens
idem (openbaar bos)
nm : in de vergaderzaal te Buggenhout
idem (afronde bespreking)

Opmerking : eventueel kunnen nog wijzigingen optreden in de juiste terreinkeuze, die dan tijdig meegedeeld zullen worden.

Inschrijvingsformulier

Ingevuld terug te sturen (vóór 30 september e.k.) naar het :
 Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal
 Duboislaan 2
 1560 Hoeilaart

Telefoon voor inlichtingen :
 02/657.93.64
 02/657.59.25
 FAX : 02/657.57.54

Ik ondergetekende :

naam : _____

adres : _____

tel. : _____

schrijf mij in voor de reeks excursies "BOSBEHEERSPLAN"

- ☐ in de regio Antwerpen op 2/10, 9/10, 16/10/1992
 - ☐ in de regio Limburg op 23/10, 30/10, 13/11/1992
 - ☐ in de regio Oost- en West-Vlaanderen op 20/11, 27/11, 4/12/1992
- (één van de 3 vakjes aankruisen)

Ik betaal het volgende inschrijvingsgeld op bankrekeningnummer 068-2128471-27, van het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal, te 1560 Hoeilaart :

of ☐ 1.200 frank

of ☐ 1.000 frank, want ik ben lid van :

- ☐ de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij
- ☐ de Vlaamse Bosbouwvereniging

(in juiste vakjes aankruisen)

Handtekening

Debatavond natuur versus bosbouw

In het cultureel centrum van Hasselt wordt door het provinciebestuur van Limburg een reeks van 4 debatavonden georganiseerd waarop de sektor natuurbehoud wordt getoetst aan andere sectoren die aanspraak maken op de open ruimte. Deze thematische debatavonden kaderen in de actie rond de "Groene Wenselijkheidskaart voor Limburg" welke op 18 mei aan het publiek werd voorgesteld. De voornaamste doelstelling van deze actie is om de dialoog rond de ruimtelijke ordening te stimuleren en conflicten of mogelijkheden tot samenwerken tussen de verschillende sectoren aan te geven. Als uitgangspunt wordt telkens de zwakste schakel, nl. het natuurbehoud genomen. Het programma ziet er als volgt uit :

1. Natuur en landbouw (maandag 7 september CC Hasselt 20 uur) ;
2. Natuur en bosbouw (maandag 5 oktober CC Hasselt 20 uur) ;
3. Natuur en industrie (maandag 9 november CC Hasselt 20 uur) ;
4. Natuur en de burger (maandag 7 december CC Hasselt 20 uur).

Deze debatavonden staan open voor alle geïnteresseerden, aansluitend hierop zullen door de gemeenten ook dergelijke debatten worden gevoerd in verband met de lokale situatie.

Al wie met het bosbeleid in Vlaanderen bezig is zou op de tweede avond moeten kunnen aanwezig zijn. Bossen vormen immers de meest uitgestrekte natuurgebieden van de provincie Limburg en van Vlaanderen. Alsdusdanig stelt de sektor natuurbehoud heel wat eisen ten opzichte van bosbeheer, bosuitbreidingen ontbossing. Op deze debatavond zal gezocht worden hoe ver bosbouw en natuurbehoud hand in hand kunnen gaan. Er wordt gedebatteerd over de geoorlooftheid van kaalkappingen, het gebruik van exoten,

de ekologische waarde van diverse bostypes etc.

In welke bossen zullen onze kleinkinderen kunnen wandelen ? In zuivere produktiebossen of mag er een flinke brok natuur bij zijn ?

Wie over dit alles mee wil denken en praten wordt op maandag 5 oktober om 20 uur verwacht in het Cultureel Centrum te Hasselt.

Studiedag "Kleine Landschapselementen"

In navolging van de provincie Limburg wordt tijdens de tweede helft van 1992 een groot project m.b.t. kleine landschapselementen op touw gezet door de regionale milieuvereniging STICHTING OMER WATTEZ.

Het project beoogt een betere bescherming en bijkomend herstel van kleine landschapselementen in het werkingsgebied van de STICHTING OMER WATTEZ (Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Scheldevallei en een gedeelte van de Leievallei).

Het project behelst zowel educatieve, sensibiliserende, mobiliserende als beleidsbeïnvloedende aspecten. Zo gaat momenteel een fotozoektocht door i.s.m. de krant Het Volk, zijn een boomplantactie, een diamontage, ... gepland.

O.a. is ook een studiedag 'Kleine landschapselementen' gepland. Deze studiedag gaat door op 10 oktober '92 in zaal 'De Zalm', Hoogstraat 4 te Oudenaarde.

In de voormiddag staan er vier voordrachten op het programma. Hierbij geven de sprekers een uiteenzetting vanuit verschillende oogpunten : historiek, landbouw, recreatie, wetgeving, ...

In de namiddag wordt een busexcursie georganiseerd die de mogelijkheid zal geven de verschillende kleine landschapselementen in de streek van dichterbij te bekijken.

Inschrijvingen : voor 20 september 1992 op het Milieucentrum, Kattestraat 23, 9700 Oudenaarde - tel. 055/31.80.91

Inschrijvingsgeld :

- voor het ochtendprogramma : 250 fr.
- voor het ochtendprogramma + middagmaal : 750 fr.
- voor het ochtendprogramma + middagmaal + busexcursie : 1000 fr.
- busexcursie : 250 fr.

14de WEEK VAN HET BOS

Van 4 tot 11 oktober 1992 loopt de 14de Week van het Bos. Het thema dit jaar is bosuitbreiding in Vlaanderen. De officiële opening gaat door op zondag 4 oktober in het Mortagnebos in Sint-Denijs (fusiegemeente Zwevegem) bij Kortrijk. Bij deze gelegenheid wordt het Mortagnebos definitief opengesteld voor het publiek. In 1971 werd dit bos tijdens een boomplantactie aangelegd. Het pas aangelegde Kraaibos te Moen is voor deze dag ook toegankelijk. Alle VBV-leden zijn welkom.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 10u Onthaal met infostands en koffie
- 10u30 Verwelcoming door en toespraken van de burgemeester van Zwevegem, de voorzitter O.C.M.W. Kortrijk en gemeenschapsminister voor leefmilieu De Batselier.
- 11u Plechtige openstelling van het Mortagnebos met wandeling.
- 11u30 Receptie en broodjes, opgeluisterd door een kamerorkest.
- 12u30 Zoektocht met prijsvragen door het Mortagnebos en het Kraaibos o.l.v. natuurgidsen.
- 14u30 Natuurkwis met verschillende verenigingen o.l.v. Gil Claes.
- 15u30 Vertrek zoektocht met prijsvragen.
- 16u45 Vertrek zoektocht met prijsvragen.
- 18u Uitreiking van de prijzen en van een herinnering.